

Oglasni, pripočlana itd. takaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novici za prečt'nju, oglašje itd. takaju se naputnicom ili položnikom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravnictvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvane napisje »Reklamacija«.

Čekovnog računa br. 847.849

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve polvari“. Narodna poslovica.

Izlazi svakog utorka i petka s podne.

Netakani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani neštaju, a ne-frankirani neprimaju.

Predplata se poštarinom stoji: 12 K u obće, 3— na godinu, 5 K za seljake, 3— na ili K 6—, odn. 3— na pol godine.

Izvani carovine više poštarina. Plaća i štampa se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h. koji u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo se nalazi u ulici: Glinja br. 5 te prima stranke oim nečijeje i svetka svaki dan od 11—12 sati prije podne.

Odgovorni urednik i izdavaatelj Stjepo Gjičić. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Poziv na predplatu.

Nastupili smo prvo četvrtgodište tekuće godine. Molimo učtivo za podmirbu predplate.

Tko nemisli više biti predplatnikom, neka list jednostavno vrati opazkom: „Neprima se više!“

Sve one pako, koji nam nepovrate prvi ili drugi broj, smatraju ćemo i na dalje predplatnici te se isti obvezuju podmiriti prije ili kasnije predplatu. Uprava.

Za slovenske škole u Trstu.

Zastupnik prof. Spinčić stavio je dne 10. decembra obširnu slovensku interpelaciju radi ustrojenja slovenskih pučkih škola u Trstu na ministra bogoštovlja i nastave. O predmetu govorio je vrlo obširno i temeljito na zadnjem sastanku političkoga društva „Edinost“ podpredsjednik toga društva i odvjetnik g. dr. Gregorin. Zastupnik Spinčić uzeo je taj govor kao temelj svojoj interpelaciji.

Pošto bijaše već govora ob onom sastanku u našem listu i buduć je interpelacija vrlo obširna, probćujemo iz nje samo zadnji dio, t. j. utemeljenje konačnih upita:

„Pošto se pitanje ustrojenja slovenskih pučkih škola u Trstu — kako je iz navedenoga razvidno — vuče punih 17 godina, naime od godine 1884. kadno je 1429 roditelja slovenskih iz grada Trsta ujedno sa političkim društvom „Edinost“ prvi put uložilo molbu na gradsko zastupstvo za ustrojenje slovenskih škola u Trstu za 700—800 djece, jer roditelji nisu odustali od svog odnosnog zahtjeva, već ga sve to više izliću, i jer se nije broj slovenske djece snizio, već dapaćno poskoćio bar na 1000.

Pošto je gradsko zastupstvo tršćansko u svojoj sjednici od dne 10. decembra 1884. prešlo na dnevni red preko rečene molbe, i to bez svakog obrazloženja: pošto je isto gradsko zastupstvo godine ponovne molbe, podnešene god. 1892. ravno na c. kr. namjestništvo te od ovog na izvještaj primljene, zaključio u svojoj sjednici dne 22. maja 1894. da ono neće nikada dozvoliti, da se u okružju grada ustroji škole slovenskim naukovnim jezikom, i da će se ono protiv tim školom svimi sredstvi opirati čuvajući sveta svoja neododirna prava, kojih zaštita da mu je po vjereno; iz pošto je isto gradsko zastupstvo u svojoj sjednici dne 14. aprila god. 1897. potvrdilo svoje odnosne zaključke, izjaviv, da neće nikada dozvoliti, da se u okružju grada Trsta ustanove i uzdržavaju na troškove grada škole naukovnim jezikom, koji nije talijanski.

Pošto je c. kr. namjestništvo utokom protiv riešitbi prve molbe, uložene dne 6. jenara god. 1885. svojom odlukom od 5. julija 1887. dakle nakon dvih i pol godina, priznav doduše, da je u okružju

grada Trsta potrebit broj slovenske djece, dužne polaziti školu, ali pozivjuć se na okolnost, da postaje u tršćanskoj okolici slovenske pučke škole, koje nisu odaljene 4 kilometra od grada, odbilo; pošto je isto c. kr. namjestništvo utokom protiv riešitbi ponovne molbe sa istih tobožnjih razloga, radi kilometara, svojom odlukom od dne 1. julija 1894. god. odbilo, te se također po treći put, nakon što je bio njegova odluka od c. kr. ministarstva bogoštovlja i nastave ukinut, izjavilo u istom smislu, pozvav se opet na kilometre te dodav tomu svojemu mudromu razlogu još mudrije nazor, da je pučki popis mjerilom za uslanovljenje narodnosti, došlo također prava s njom spojenih.

Pošto je c. kr. ministarstvo bogoštovlja i nastave utokom nanj upravljen proli odluci c. kr. namjestništva od dne 5. julija god. 1887. s formalnoga tobož razloga odbilo; pošto je isto c. kr. ministarstvo utokom protiv odluci c. kr. namjestništva od dne 1. julija godine 1894. u toliko uvažilo, da je uništilo tu odluku c. kr. namjestništva te određilo nove izvide, izraziv načelo, da se neima paziti jedino na kilometre, već također na potrebu školske poduke; i pošto čeka protiv trećoj odluci c. kr. namjestništva od dne 7. junija god. 1899. podnešeni utok još i danas riešitbu.

Pošto su Slovenci u Austriji narod ravnopravan drugim narodom te je njihov jezik u Trstu običajnim, te imadu kao takovi na temelju pozitivnih ustanova zakona pravo zahtjevati, da se njihovu djecu podučuje u njihovom slovenskom jeziku.

Te konačno, pošto je naukovna uprava dužna brinuti se, da se zakoni, odnoseći se na školstvo napram svim narodom više. Dozvoljavaju si podpisani postaviti na Njegov. Preuzvišenost gosp. ministra bogoštovlja i nastave sljedeća pitanja:

1. „Je li Vaša Preuzvišenost“ voljna bez daljnega otezanja riešiti utok uložene na visoko c. kr. ministarstvo bogoštovlja i nastave dne 7. junija g. 1899. glede ustrojenja slov. pučkih škola u Trstu?“

2. „Je li voljna učiniti kraj nečasnoj činjenici, usljed koje se na tisuće i tisuće brojem državljanom, koji vrše svoje državljanske dužnosti, uskraćuje kroz deset-godišnje, uza sve temelje državne i druge zakone i usprkos svim odnosnim molbama, poduka u njihovom jeziku, te poduzeti bezodvlačno potrebite korake, da se u Trstu ustanove slovenske pučke škole bilo to na troškove grada-pokrajine, u kojeg blagajne plaćaju građani zemljaci slovenske kao i oni talijanske narodnosti, za koje grad-pokrajina uzdržava talijanske pučke škole, bilo na troškove države — ako ista nema moći, da prisili tršćansko gradsko zastupstvo na vršenje njegovih dužnosti napram slovenskim građanom zemljakom — u koje blagajne plaćaju uprav tako državljanji slovenske kao oni njemačke narodnosti, za koje država uzdržava njemačke pučke škole u Trstu?“

Beč, dne 10. decembra 1901.
Spinčić, Borčić, Vuković, dr. Zitanik, Žičkar, dr. Ploj, dr. Ferri, dr. Zaffron, dr. Hruban, dr. Pantuček, dr. Heller, dr. Slama, Barwinski, Šupuk, Povše, Pfeifer,

Plantar, Robić, Perić, Biankini, dr. Ferjančić, dr. Začek, dr. Gregorić, Pogačnik, dr. Klaić, dr. Dyk, dr. Kramar, dr. Herold, Jaros, Sokol, Svozil, dr. Gladyszowski, dr. Pražak, Holansky, Vychodil, Břenovsky, dr. Stojan, Vencajz, Gabršček, dr. Šusteršić, dr. Pacak, dr. Brzorad, Mastalka, Šramek, dr. Šileny, Pospisil, König, dr. Ryba, Karbus i Brdlik.

Na zaštitu zdravlja u Trstu.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova na njegova preuzvišenost gospodina ministra-predsjednika i upravitelja ministarstva unutarnjih posala.

U Trstu izlazećem listu „Avanti“ čita se pod naslovom „Njihovo poštenje — Špekulacije dra. Tedeschi-a“ sljedeću viest:

„Njihovo poštenje. — Špekulacije dra. Tedeschi-a“. Prava nesreća tišli sveta djela Camorre, odak se je na tršćanskom nebu pojavila zvijezda „Avanti-a (Napried)“, da razsvietli i najskrovitije kuteve venećansko-židovskog *) uzvišenog društva. Neprodje dan, a da nepadne koji svieži udarac na glavu oholih izdajica zemlje. I prividno neznašan događaj služi kano sredstvo groznog bita.

Pazite čitatelji! Dogodilo se je, da je bio imenovan zdravstvenim nadzornikom dr. Cerebrini na mjesto dra. Meerusa-a. Ta promjena prošla je neopazena. ali djavio je lito, da bijahu tim krugovi presvijellog čovjekoljublja dra. V. Tedeschi-a uništjuće smeteni.

Pred nekoliko dana pregledao je novi zdravstveni nadzorni zavod za proizvajanje cieplia **) glasovitog židova, pa eno, on nije otkrio ništa manje nego prevaru. Eto otkrića.

Pošto je potreba kraljevje — cieplia mnogo veća, nego li je može ustav Tedeschi-a proizvajati, to je odlični spasitelj čovječanstva, dr. Tedeschi, obuzet najplemenitijom težnjom za dobrotkom, pretvorio valjiće ***) od deset porcija u valjiće od pedeset porcija, primješav jednostavno nješto glicerine.

Kako je razvidno, to je ni manje ni više, nego stari i dragocieni način krčmarara, koji pretvore deset litara vina putem svetog krsta u pedeset litara. Nu u tom je tako velika razlika, kano kakva propast.

Dočim su u istinu krčmari mnogo puta kršćenjem vina nehotično dobroćinitelji čovječanstva, jer ublažuju otrov alkohola, nemože se to od njihovog sljedbenika Tedeschi-a kazati.

U tamnom radu toga muža nazire se ogavno djelo židovskog liečnika, koji vara grozno iz požude za dobrotkom mnogo-

brojne stvorove. Roditelji, koji se tresu radi zdravlja svoje djece, i koji se svakako drže zakonitih propisa, dadu djecu cieplitu stalnoj nadi, da će ih tim protiv groznog bolesti od kozica zaštititi. Ovdje se pako vara roditelje na njihovoj djeci; — nješto djelujućeg kraljevje cieplia, uciepi im se malo nesškodljive glicerine.

Ali, kad bi kod nas nastala pošast od kozica, u kakvom bi se položaju protiv njoj nalazila djeca, dječaci, djevojke i isti mladići Trsta?

Ovdje se nalazimo pred groznom prevarom, koja masti jednomu običnomu židovu trbah, dočim se tim izpostavljaju tisuće nježnih stvorova a tim i čitavo pučanstvo kozicam i istoj smrti.

To je paklenska urota protiv zdravlju čitave jedne zemlje, koja ima da zahvali s jedne strane otkriće nečuvene i sramotne prevare toga dra. Tedeschi-a vladinom činovniku, s druge strane mora pako bezodvlačno zahtjevati, da se ustav za proizvajanje cieplia povjeri drugim rukam.

Ova grozota riešava nas, bar za danas, od toga, da iztaknemo pomanjkanja kod priprave kraljevje cieplia, i pomanjkanje čistoće, koja vlada u tom ustavu. Stoji pako činjenica, da svi liečnici Trsta, koji znadu za postupanje u židovskom ustavu za kraljevje cieplio, dobavljaju cieplio iz Beča, jer se obično nakon ciepljenja sa Tedeschi-evim ciepliom pojavljuje nabreklinia.

Napram toli infamnoj prevari, napram takvom cinizmu, kojim se je najrjeđe izdajstvo na jednom narodu počimilo, moramo mi nared i bezbriznost namjestništva javno pokarati, te zahtjevati, da preuzme vlada ustav za proizvajanje cieplia u vlastitu upravu, a da se blagotvorai izum i nadalje nezlorabi na štetu pučanstva u tu svrhu, da se zasiti nisku požudu jednog židovskog varalice i krvopije, koji baca u blatu plemenito liečničko zvanje*.

U toj viesti obtužuje se neki dr. Tedeschi, vlasnik ustava za proizvajanje cieplia u Trstu, radi toga, što mjesa u cieplio mnogo glicerine i od deset porcija stvori ih pedeset.

Pošto bi tako, upravo infamno postupanje, grozne posljedice za čitava pokoljenja moglo imati, uslobadaju se podpisani staviti na njegovu preuzvišenost gospodina ministra-predsjednika kano upravitelja ministarstva unutarnjih posala sljedeći upit:

„Je li njegova preuzvišenost sklona, dati ondje od rieči do rieči podanu viest najstrožije i bezpristano izpitati, krivice na odgovornost pozvati, te potrebite mjere poduzeti, a da bude ustav za proizvajanje cieplia u Trstu u državnu upravu predana?“

U Beču, dne 25. novembra 1901.

Spinčić, dr. Zitanik, Biankini, Žičkar, Pogačnik, dr. Šusteršić, dr. Ferri, Povše, dr. Stojan, Šupuk, dr. Gregorić, Perić, Borčić, dr. Klaić, Pfeifer, dr. Ploj.

*) Venećan. — kelovodja židovsko-liberalno stranke. Op. prevod.

**) Tvar, kojom se kozica ciepi. Op. prevod.

***) Stakleni valjak, u kojem se nalazi cieplio. Op. prevod.

DOPISI.

Engle u sjev. Americi, dne 26. studena 1901. Čitateljem „Naše Sloge“ će biti dobro poznato, da se je pred godinu ustrojilo u ovom mjestu podpom. društvo „Majke Božje s Trsata“ kao odsjek br. 143. Narodne hrvatske zajednice.

U početku je brojilo 20 članova, te je dobro napredovalo, tako da je septembra već brojilo 32 člana, sve, posvećenije doseljenice iz Kastavštine, Velike i Malog Lošinja i nešto iz posestrine Dalmacije.

Ovdje blizu postoji društvo Dalmatinaca i nešto Lužinjana pod imenom „Slavensko primorsko društvo u Sapršu“. Ovo nije prije pripadalo nikakvoj organizaciji već je bilo samo za sebe, je želilo stupiti u savez „Narodne hrvatske zajednice“.

Značaj to naš odsjek „Majke Božje s Trsata“, pozvao je to bratsko društvo da se združi s našime odsjekom, našto oni pristaje uz uvjet, da ostane njihovo ime i nošnja. Naš odsjek nije htio promjeniti ime, zato se je sazvala izvanredna sjednica dne 27. oktobra t. g.

Na sjednici su se primili sljedeći zaključci:

Odsjek se ima zvati „Slavensko primorsko društvo Majke Božje s Trsata“ broj 143. N. h. z.

Nošnja da bude koja slična onoj austrijske mornarice, nakičena hrvatskom krunom i trobojnicom.

Slavno primorsko društvo posjeduje liepu amerikansku zastavu, koju kiti velika hrvatska vrbca, uz to se zaključilo na izvanrednoj sjednici, da se imade što prije dobiti još velika hrvatska zastava, te je odlučeno potrošiti do 100 talira.

Društvo broji 85 članova i svaki dan se novi prijavljuju.

Ciela „Narodna hrvatska zajednica“ broji oko 12.000 članova.

Ovdje je naš hrvatski narod mnogo obiljubljen od Amerikanaca a najviše je doprineo tomu društvo. Vele o nama, da moramo biti dobar narod kad smo vredni takovo društvo uzdržavati.

Talijane ovdje nemogu da vide, jer i ovdje bi oni htjeli odmah postati gospodari. Amerikanci zovu talijane „Dege“ a to je najgora uvreda što ju pozna američanski jezik.

Preporučam braći kada dođu u Ameriku, da stupe odmah u „Narodnu hrvatsku zajednicu“ ili u koje drugo društvo.

Jer u Americi nismo kod kuće da će nam majka i otac priskočiti u pomoć kada nas stigne bolest i nevolja, zato su društva da brat — brata pomaže.

Narodna hrvatska zajednica plaća članu, kada je bolestan, 5 talira na čedan, ako član umre dobiju baštinci 600 talira, ako izgubi jedno oko dobiva 300. talira, izgubi li ruku ili nogu dobije 600 talira, umre mu li supruga dobije 300 talira.

Dakle braćo stupajte što više u naše društvo.

Iz Vabriga, pišu nam koncem decembra 1901. Moramo vam se opet jednom potužiti g. uredniče, na naše oblasti svjetovne i crkvene, koje nam kratke danomice naša narodna prava. Najviše naš peče, što se tjera iz crkve božje, naš starinski jezik na škodn vjeri i naše narodnosti.

Godine 1847. umro je naš posljednji župnik, koji je bio rodom iz Vabriga. Još imade ljudi među nami koji se sjećaju da bijahu u našoj crkvi svi sveti obredi u hrv. jeziku, sve molitve, sve pjesme pod sv. misom pjevalo se domaćim jezikom.

Naši stariji dali su se nagovoriti po smrti, da se pridruže župi u Taru pod istim uvjeti, koje su imali i sa svojim župnikom.

Izgubili smo svećenika i sva prava u crkvi, a doprinášati moramo kao u početku za župnika u Taru.

Na dan otvorenja naše škole, koju nam je otvorila naša velezaslužna „Družba sv. Cirila i Metodaa“, pripravili se crkveni pjevači, da će pjevati pod sv. misom po

starom običaju u našem materinskom jeziku, ali g. župe-upravitelj Fulin iz Tara odgovori im, da hrvatski nemogu u crkvi pjevati.

Poslije toga otvorila se „Legina“ škola — i s tom 5—6 dana kasnije, te nam pripomenuje da je taj gospodin tražio da Taru pjevaju, koji su u našoj crkvi pjevali tom prigodom latinski, te nam doista u dobi Taru i pjevati u latinskom jer su naši nekolicine latinski pjevali.

Na blagdan B. D. Marije nije nam nikom dozvolio a taraki pjevati ništa više k nama, da pjevaju sv. misu.

Gosp. Fulin je pjevu napravio u školi kao talijanski i to prvi put u tom jeziku.

Naš dobri i pobožni puk čudio se tomu, kako se svadjaju talijanske novotarije a ukida hrvatska starina. Gospoda talijanaši i latinci ljuto se varaju; ako misle, da će nas na taj način odnaroditi ili potalijaniti, kad nas nisu mogli do sada uza sav pritisak crkvenih i svjetskih oblasti. Mi ćemo se protiviti talijanskim spletkam zubi i nokti jer hoćemo, da ostanemo vjerni našem Bogu, našoj vjeri i našem narodu.

Nemožemo propustiti ni ovu prigodu a da nezahvalimo iz dna duše našoj plemenitoj „Družbi“, što nam je otvorila narodnu školu, i što nam je dobavila ovako vredna i čestita učiteljica. Od veselja skače nam srce kad slušamo: našu dječicu, kako liepo napreduju u školi u školskih predmetih i u narodnom pjevanju. Bude li i nadalje tako krasno išlo napred u našoj školi, moći ćemo se koncem godine pohvaliti izvanrednim napredkom naše dječice.

G. učitelj brine se i izvan škole za naš duševni i tjelesni napredak. Već nas imade oko 20 članova, koji se upisano, da će nas g. učitelj učiti udarati u tamburice, pak ćemo uz narodnu pjesmu i uz zvuk mile tamburice slaviti Boga i naše narodne dobrotvore.

Iz občine Barbana pišu nam 23. decembra 1901. Vraćamo se opet — Vasom dozvolom g. uredniče — na prošle zemaljske izbore, koji su bili kod nas vrlo zanimivi i poučni te iz kojih se možemo koječemu naučiti za budućnost.

Malo u kojoj občini bila je izborna agitacija tako živa i žestoka kao baš u našoj.

U nedjelju dne 17. novembra imali smo mi izborni sastanak usried Barbanštine, u selu Poljaki, u kući našega vrednoga kmeta Mihe Pausa. Tuj se sakupila liepa kita naših čestitih kmetova, koji se nisu dali prestrašiti od burbanskih krunjela. Svi prisutni birali došli su na dan izbora glasovati za naše postene predložnike — fiducijare. S druge strane dali za narodne muzeve svi svoje glasove junacki naši Sainci i lučanski glavaši. Čast i slava im! Prevarili su nas radi pohlepnosti za zemljom i pićem Glavanci — žalostna im majka. Između njih opšteno se je dičiti Mihličev svak, koji je čvrsto stajao među poštenjaci.

Naši Pornjanci osvietlase si postena lica svi osim Tone Sepca-Garžine, koji voli uz krunjele nego uz braću svoju. Ovdje nam valja napose pohvaliti starca Bartola Gambina, koji vrši uvjek svoju narodnorođoljubnu dužnost, te je došao i ovaj put na biralište premda nosi na plećih 80 godina. Čast ti dični starče! Tim veća je sramota za benetačke benevrekare Melničke, koji su se prodali kano i oni bogati Pantarci, koji su poslie izbora objesili glavu kano i onaj, koga sude, na vješala, jer ih je bilo sram, što su izdali svoj rod i svoju krv. Čudili smo se, što se je usudio i poslie izdaje Pave Balde doći u goste svomu vrednomu tastu barbi Ivi Buiću u Pavličine, komu je srce kvarilo od tuge čuvši, da mu je zet bio talijanski fiducijar. On je teško razužio 80-godišnjeg starca, koji nebi prodao svoj glas za sve novce, koji su u Poreču.

Nemijemo zaboraviti ni na dične naše Rakičance, koji se nisu dali smutiti od svoga golobradoga apoštola. Lipo njina je prodika hrvatski-asesor Cleva a na sastanku obećavajuć ih vode putem škole, ali sve to bilo je kako kazali bob u zid. I pilo se i tako kod talijanskog filozofa, gdje su bili predali pravcu Clary i gradice, ali šta će nam im, kad nas više nevjeroje. Kad bi se asesor Cleva spustio omak lipo hrvatski Parnjaci u istarskom saboru, moglo bi ostati „tvrda“ srca naših dičnih zastupnika, koji neču da vjerno talijanskim i kulama.

Konačno budi izrečena hvala hrvatskim našim Kapejancem, koji su došli svi glasovati za naše muzeve, premda su imali doma sajam. U njihovom selu nisu se usudili stupiti krunjelo-talijanski agitatori, jer bi bili pogošćeni kako je ono bio negdje pogošćen glasoviti Karleto Jork — nesretno uspomene.

I vrednim Vorthom čast, koji su došli svi složno glasovati izuzam Martina Pausa, koji voli tudjina nego li brata.

Talijanski fiducijari bijahu ovoga puta sve sami benevrekari izvan popa Nicolicha, koji je došao među nas iz Dalmacije na pomoć našim dušmanom.

Talijanaških agitatora bijase oko 40, koji su ljude gonili na biralište kao živinu na sajam, među agitatori protivničkimi malazio se je i Zorzo Grabar, dočim su čestita braća Pavao i Gryo Grabar uzradovali u grobu kosti svomu prevriednom otcu i narodnomu mučeniku; slavanjemu, a vama čestiti mu sinovi pošteno vam lice!

Pobjedili smo slavno u ovoj občini naše narodne protivnike, jer je puk upoznao one, koji bi mu htjeli oteti sladki materinski jezik i njegove narodne vrtine. Svaka čast našim svjestnim braćem, napose onim, koji su ga budili i učili govorom i „Pismom“.

U našem malom mjestu još se o izborima govori. Pred samimi izbori fiducijara bio ovdje zemaljski prisjednik ili asesor g. dr. Cleva. Kušao je sreću među nami, ali bijaše loše sreće. Mi smo liepih riječi i talijanskih obećanja silu. Uvijek nam grade ceste i puteve, vode i škole kad se bližuju kakvi izbori, a poslie ni govora o tom više. On se pozivao i na cestu, koja se gradi preko Raše, ali mi znamo, da je gradnju te ceste potaknuo i pomoć izprosio naš velezaslužni dr. Laginja u Beču. Samo djecu i ljudjake mogu siliti i varati tim, da oni tobož sami grade onu cestu.

Na dan izbora bijaše naše mjestance već za rana na nogu; ne bijaše živo, sve razigrano. „Straža“ od sto naših muževa došla je napred a za njom prva četa i pričeva je čekala za slučaj.

Na zadnjoj sjednici občinskoga zastupstva bijaše zaključeno, da se imade voditi sve občinske poslove u jeziku ovdješnjeg pučanstva, dakle u našem sludkom hrvatskom jeziku. Na tom važnom zaključku kličemo svjestnim zastupnikom iskreni: Zivili!

Povodom smrti našeg obiljubljenog župana Ivana Brgiča pjevalo se je mrtvačke pjesme u latinskom jeziku, premda se je to od pamtlivika sve pjevalo u hrvatskom jeziku. Radi toga bijahu svi prisutni vrlo uznemireni. Preporučamo onim, koji uvadaju novotarije u crkvi, da paze jer poslovice kaže: tko sije vjetar, žanje oluju. Do vida va!

Razne vijesti.

Političke:
Austro-Ugarska. Službeni list bečke vlada priobće u broju od prošle subote, da je car potvrdio osnovu o privremenom proračunu do konca marta 1902. — Mladoboski prvaci imali su ovih dana u Pragu sjednicu, na kojoj je izvestio predstojnik

českoga kluba dr. Pacak o minulom sazjedanju carevinskoga vića. Zatim je govornik protuvlačio postupanje čestih zastupnika u carevinskom viću i konačno progovorio o položaju. Taj položaj reče da nije ružičan ni zavojan. U razpravi o tom pitanju sudjelovali su mnogobrojni zastupnici i zemaljski zastupnici. — Zemaljski zastupnik Goričke, koji se je sastao dne 28. pr. mj., otvorio je č. kr. namjestnik č. kr. Saborak predsjednik dr. Pajer govoreći sa na svojem imenovanju te spomenuvši svoje 40-godišnje djelovanje u zemaljskom saboru. Zatim navede razne podatke, koje lista zemlju i koje će imati da rade zemaljski sabor. U popodložnoj sjednici bavio se je sabor zemaljskim proračunom i pitanjem o podignuću ludnice. U sljedećoj sjednici usutila je većina izbor zastupnika Klauzara za izvanjske občine talminskog kotara i izbor zastupnika dra. Treo za izvanjske občine sežanskoga kotara. Prvoga izbor unistila je radi obuzbave, koje da predstoji protu njemu radi raznih pronevjerjenja, a drugoga, što nije imao aktivnog ni pasivnog izbornog prava. Na taj način izgubili su Slovenci Goričke za sada 2 zastupnička mjesta, i to jedno mjesto takozvani klerikalci a drugo liberalci. — U zemaljskom saboru kraljevine Češke, koji se je otvorio 23. pr. mj., pozdravio je zemaljski maršal knez Lobkovic zemaljsko zastupstvo, požali, što će se sada kratko saboravati; nu izrazi ujedno nadu, da će sabor biti sazvan kasnije na podulje sazjedanje. C. kr. namjestnik Coudenhove pozdravi zastupstvo najprije češki, pak njemački. — U štajerskom saboru obeća namjestnik grof Clary, da će biti njegova glavna briga, da budu činovnici vršili točno dužnosti i da bude uprava zemlje bezprikladna. — U moravskom saboru započela je odmah razprava o privremenom proračunu; većina proračunskoga odbora predloži, da se dozvoli zemaljskomu odboru privremeni proračun za jedan tečaj; češka manjina predložila je proračun samo za tri mjeseca. Češki zastupnici opravdavaše svoj izstup iz nagodbenog odbora; među razlogi nalazi se i taj, što su prvaci njemačke stranke radili otvoreno izvan sabora proti zahlijevom moravskih Čeha. — Galički zemaljski sabor otvorio je dne 28. pr. mj. običnim načinom namjestnik grof Pininski, koji je predstavio novoga zemaljskoga maršala grofa Potockoga. Ovaj pozdravi iza toga sabor, obeća strogu nepristranost u svojem postupanju napram svim strankam; naprovi razne osnove, kojimi će se sabor baviti; požali najnovije događaje ter pozdravi napose Rusine i moli ih za podporu zemlji i za zblizanje sa Poljaci. Na koncu iztaknu potrebu sloge i sporazumjenjca između zemaljskih i državnih oblasti. Namjestnik Pininski spomenu u svojem govoru i poznate događaje na sveučilištu u Lavovu, te izjavi, da vlast sveučilišnih oblasti mora ostati netaknuta. Pozdravljajuć rusinske zastupnike uvjeravao ih, da želi unaprijediti slogu obiju narodnostih u zemlji. Medjusobnom susrlijiivošću da će se izglediti sve časovite nesuglasice.

Srbija. Iz Biograda javljaju, da je u narodnoj skupštini pročitan dne 27. pr. mj. kraljevsko pismo, kojim se ovištauje ministarstva bogostovlja i nastave, da podnese zakonsku osnovu glede preustrojenja biogradske visoke škole u sveučilište. — Iz Biograda javljaju, da je narodna skupština prihvatila predlog, kojim se sazavljuje, što dva častnika, koji bijahu prošle godine od ratnog suda kažnjeni, nebijahu takodjer lišeni svoje vojničke časti. Usljed prihvatja gornjeg predloga dao je ministar rata Milkovič ostavku, koju je kralj takodjer primio. I tako, imadu u Biogradu opet novu ministarsku krizu na dnevnom redu. **Hugarska.** Ministarska kriza biti će tako rješena, da će ostati na vladi većina sadašnjih ministara. Njekoliko ministarskih listnica odstupili će se Stambulovcem. Narodno saboranje odklonilo je vladinu

osnovu o zjenu sa tri glasa većine. Drži se obćenito, da će saboranje biti raspušteno. Proti vladi glasovala je većina Karaveljevih privrženika.

Mjestne:

Silvestrova u Čitaneu u Puli, izpalo je vrlo prijatno. Otvorena zabava razvila se najbolje, a od tamburaža najviše se dopale varijacije na brač-solo. Skladnomu pjevanju moglo se prigoviti samo pomanjtanje dobrog tenora prvoga. Gospođina Matilde Hrušica izkazala je opet svoju riedku vještinu u Šenjolinim „Kamenim svatovima“, koje je deklamirala tako točno i završeno, da je sve začarala. I mala Marica Lapinjeva, krasnoslovlja je na obće zadovoljivo lepu pjesmicu izvan programa. U šalogni „Evo tete Mlinarice“ istakle su se po običaju sestre Matilde i Nike Hruza, a vrlo su vješto igrale i dvie zabavntice gene. Bernecić i Lah. Gospođinac i 3 želi su sveobće pohvale. Tom-bula animirana. Nakon originalnoga sli-van programnog odbitka polnoća prijateljaka zabava i ples do zore.

Pokrajinske:

Tajno poslanstvo — na povratku. Tajno poslanstvo, koje je pošlo u Rim, da tamo spletkari proti našem svećenstvu i za izključenje našega jezika iz crkva Istre i u obće Primorja — o čemu govori-smo obširnije u br. 101. našega lista, vratilo se je jurve iz Rima. Neznamo što je tamo opravilo, jer o tomu šute talijanski listovi, nu valjda neima osobita uspjeha, jer su inače talijanski listovi vični obješiti na veliko zvono i najmanji svoj uspjeh. Bog bi dao, da bi se i o tomu poslanstvu moglo reći: Martin u Zagreb, Martin iz Zagreba!

Kad smo pri tomu javiti nam je, da se je mgr. Pesante, kanonik u Poreču, osjetio dirnut našim zadnjim člankom o spletkarskom poslanstvu u Rim, te nas zamolio, da javimo, kako on nije odustao od putovanja u Rim zadnji hip i na mig od zgora i da je cilj poslanstva bio, „postignuti da se strogo budu oblaživala naredbe od g. 1898. i 1900. sv. ureda za obrede izdane iz ljubavi prama svjetskom pučanstvu, a ne na njegovu škodu.“

Mgr. Pesante evo zadovoljivamo!

Njemačka škola u Opatiji. Iz boč-kih listova doznali smo najprije, da bijaše ovih dana u Opatiji otvorena njemačka pučka škola, te da su otvorenju službeno prisustvovali načelnik i podnačelnik občine Volosko-Opatija.

Znali smo odavna, da će njemačko školsko društvo „Schulverein“ otvoriti u Opatiji privatnu njemačku školu za ta-mošnje naseljenike. Niemce, i to se eto obistinilo. Držeći se načela ravnopravnosti i državnih temeljnih zakona moramo priznati i Niemcem pravo, da odgoje svoju djecu u materinskom njemačkom jeziku, i u koliko je rečena škola otvorena izključivo za njemačku djecu, nemože njoj biti prigovora. Nu čim bi se započela agitacija od strane Niemaca, da se u onu školu vabi i našu hrvatsku djecu, morali bismo proti tomu neodlučnoje prosjedovati. Jedan tršćanski list pozivlje nas, da opravdamo postupanje načelnika i podnačelnika občine Volosko-Opatija, koji da su otvorenju njemačke pučke škole službeno prisustvovali. Mi neznamo, da li su rečena gospoda u obće prisustvovala otvorenju one škole a još manje znamo, jel su prisustvovali službeno ili privatno.

Da prav kažemo, nama bilo bi mi-lije, da ih nebijahu pri otvorenju ni služ-beno ni privatno, ali ako bijahu tamo bilo orvako, il onako, mora da su imali vrlo važnih razloga, s kojimi će znati opravdati svoj korak pred onimi, kojim su odgovorni za svaki javni svoj čin.

Točno tršćanskomu listu do znanja i neka znade, da nam je poje ravnodušno, da li se on s ovimi zadovoljava ili ne.

Is Zrenjca pišu nam koncem decembra 1901. Govoreći o premještanju narodnih svećenika pred samim zemaljskim izbori, kazali su gosp. uredniče, da se je onim premještanjem naj narodnoj stvari silno škodilo. I tomu je zaista tako, jer smo i mi Zrenjci to najbolje izkusili. Nami oduzate bih pred izbori objubljenoga župe-upravitelja veleč. g. Frana Kemru, komu smo se bili priučili, koga smo bili objubljeni i koji je bio upoznao naš i naše stanje. On bi nam bio stalno dobrim primjerom gradnjačo i kod izbora kao slobodan građanin te bi nam bio bez dvojbe na uslugu u svemu, što bismo ga bili zamolili. Ali nam ga premjestiše tršćanska-talijanska gospoda — Bog im gribe prosti — baš u vrijeme, kad smo ga najviše trebali.

Njega nam oteše protivnici našega naroda ne samo na škodu narodne stvari, već i na štetu mira i poredka u i izvan crkve. Dok je on bio među nami, nisu se usudili krunjeli i „brenjaci“, ti vjerni sluge židova i lažliberalaca, praviti nemir i nered u crkvi i vani, jer ih je on znao umiriti i krotiti, a čim je on otišao, narastla su krila framasuskih blapćan, koji nedaju mira poštenim i mirnim ljudem. Nekažemo tim, da ih neće moći ili znati umiriti i ukrotiti i sadašnji župe-upravitelj, koji je čestit svećenik u svakom pogledu, ali teže je započeti jedno djelo, nego li započeto svršiti. Našem bivšem župe-upravitelju veleč. g. Kemru šaljemo ovim putem srdačnu zahvalu za njegov trud, što ga je uložio ovdje za naše duševno i tjelesno dobro, te mu iskreno želimo, da bi ga sruda pratio blagoslov božji. I novomu gosp. župe-upravitelju V. Klinaaru nazivljemo srdačnu dobrodošlicu, te mu želimo, da bi dugog među nami borovio zdrav i zadovoljan, radeći na slavu božju i na korist našu duševnu i tjelesnu.

Razpušćeno občinsko zastupstvo u Dekaniji. Od tamo nam pišu, da su više oblasti razpuštile občinsko zastupstvo na temelju najnovijih događaja u onoj obćini, i da očekuju imenovanje komesara; koji će odbraniti sadašnje neurednosti i provesti nove izbore.

Strah je vrag! Iz Koprna nam pišu, da su na dan izbora za gradove c. kr. oružnici u Koprnu čuvali u stanu c. kr. zastupnika V. kurije šijor Felice Bennati-a. Kao c. kr. zastupnik V. kurije morao bi mu prijatelji staviti stalnu počastnu stražu c. kr. oružnika pred vratima!

Vladina podpora za živinogojstvo u Istri. Javili smo onomadne, da je doznalo ministarstvo poljodjelstva 600 kruna za promicanje živinogojstva u sudbenom kotaru Podgrad. U tu svrhu držali će se tetajem ove zime predavanja o živinogojstvu u Materiji, Podgradu, na Munah i u Jelsanah.

Podgradska gospodarska zadruga stupila je u tu svrhu sa c. kr. živinarom u Voloskom, g. Cellom u dogovor, i on će držati spomenuta predavanja.

Pošto je pako ista gospodarska zadruga savjetovala, da bi se držala ovakva predavanja i u drugim mjestih onoga kotara, pridržalo se ministarstvo pravo, da će dozvoliti i za buduću zimu svotiti od 600 kruna za predavanja o živinogojstvu. Od te podpore, odnosno od lih predavanja očekujemo dobar uspjeh budu li naši gospodari uvažili dobru poduku i polagaj nje gojili životinje.

Nu živinogojstvo nemože valjano napriedovati, gdje neima valjane paše i gdje neima dostatno krme, a toga neima u Izabljui u općini predielu naše Istre. Toga radi treba poboljšati tlo ili zemlju tim, da se joj očisti od kamenja i da se joj pognoji. U tu svrhu naručila je nedavno gospodarska zadruga u Podgradu jedan vagun umjetnoga gnoja ili 5000 kilgr. Tomazeve žlindre i 5000 kilgr. kalfnja. Ovo gnojivo mogu od zadruge otkupiti zadrugari i drugi gospodari da si njim poboljšaju svoja ze-

mljišta i pašišča. Sada je pravo vrijeme za porabu toga gnojiva pa bi trebalo, da se tamošnji seljaci dadu čim prije na posao. **Mlječarska zadruga u Hrušici (obćina Podgrad).** Od tamo nam pišu, da je mlječarska zadruga tamo jurve ustrojena. Dne 8. decembra bijaše ustanovna skupština zadrugara, koji izabraše sliedeće članove u upravi: predstojnik veleč. g. Ante Rogać, župnik-dekan; g. Ivan Kanto tajnik i g. Ante Fabjančić blagajnik. Molba za upis zadruge nalazi se jurve u pisarni trgovačko-pumorskog suda u Trstu.

Kao što imade svako novo poduzeće protivnika, koji mu prociču neuspjeh, tako imade i mlječarska zadruga u Hrušici crnogleda, koji su osvjedočeni, da neće imati uspjeha.

U upravu izabrani su vješti i požit-vojni muževi, koji neće propustiti nikakva sredstva i nijedne prigode, koja bi mogla promaknuti napredak zadruge.

U zadrugu upisao se je liiep broj kuće gospodara, koji će lič upravu u svemu na ruku i koji će u interesu vlastitom i zadrugu složno raditi sa upravom. — Da vam podamo novi dokaz koliko se naši usrećitelji u Poreču brinu za napredak narodnog gospodarstva i za blagostanje kmetskog stalisa neka vam služi sliedeći primjer.

Čim su doznala gospođa članovi kulturnoga vieća u Poreču, da je naš vele-zasluzni g. dekan Rogać nakanio staviti predlog, da se ustroji mlječarska zadruga u ovom kotaru, odmah su zaključila, da će dati podporu od 600 kruna za ustalnovne troškove takove zadruge. Kad no je pako nađošlo doba, da izvrše svoj zaključak, izgovarao se odbor kulturnog vieća, da je navedena podpora od 600 kruna odvisna od toga, da li će zemaljsko kulturno vieće dobiti od ministarstva štogod novca u tu svrhu. Porečki usrećitelji našega naroda obećahu — pak neodržahu rieči i tako smo prisiljeni uzdati se jedino u svoje sile, što nas u ostalom neplaši, jer smo odlučili poduzeti sve moguće korake, da pomognemo sami našem siromašnom seljaku; kad mu neće da pomognu oni, koji mogu i koji bi morali.

Iz drugih krajeva.

Dragocien glagolski misal. Biskupski ordinarijat u Trstu čuvao je u svojem arhivu preko 30 godina dragocien glagolski misal, što je pripadao župi u Ricmanju (obćina Dolina) koje župljani pristupije prošle godine medju Unijate, ili katolike sa staroslovenskim jezikom i obredom.

Ova knjiga je ne samo dragociena, nego i vrlo riedka, jer se danas čuva još vrlo malo njezinih iztisaka; jednu takovu knjigu imade sveučilišna knjižnica u Zagrebu, a po jedan takav izisak sabranjen je u dvorskih knjižnicah u Beču i u Petrogradu.

Taj misal tiskan je 30 godina nakon što bijaše u obće tiskana prva knjiga, te je to prva tiskana knjiga namjenjena — Hrvatima i Slovincem. Ricmanjskomu iztisaku nianjka naslovni list, kako i onomu u Zagrebu, te potimlje sa koledarom. Iza toga potimlje misal sa riečmi: Početije misala po zakonu rim-skoga dvora, te sliedi misa za prvu nedjelju adventa. U tom misalu manjka još jedino u sredini jedan list, gdje se nalaze p i e d g l s j a : knjiga svršava sa riečmi: „Ljet Gospodnjih 1483 mjeseca prva dni 22. ti misli bise svršeni.“

Misal taj imade dake 418 godina, te je dobro sačuvan. Tiskan je na malom folio-formatu u dva stupa: izvanredno krasnim glagolskim slovima, i to crnim i crvenim.

Tko li je bio onaj veliki dobrotvor našega naroda, koji je knjigu pripravio za tiskak, tko ju je naručio, i na čije troškove bijaše tiskana, toga nam nije na žalost lijetopisac zabilježio. Važno je svakako, što je prva nam Hrvatima i Slovincem namjenjena knjiga bio baš misal pisan u narodnom jeziku.

U tom nalazimo najbolji dokaz, kako su znali naši predji cieniiti vriednost narodne službe božje, pošto su se najprije pobrinuli za narodni misal, dočim smo mi — uzprkos tolikomu napreduku — daleko za njimi zaostali. Od stare slave i narodnih sveštinja ostale nam samo uspomene i skromne mrvice, koje nam naši do b r i prijatelji nastoje oteći. Taj misal imade za nas veliku cieni u samo što je vrlo riedak, već i radi toga, što nam pruža nepobitan dokaz, da se je i u samoj tršćanskoj okolici — a za Slovincem skoro stalno i u samom Trstu — obavljalo službu božju u staroslovenskom jeziku.

U tom nas podkriepjuje i činjenica, da se čuva u župnom arhivu u Dolini još dan danas više malčkih knjiga i vrbaza, obćenih glagolom, te da se je imao u obće pisalo glagolom sve do konca 17. stoljeća.

A danas? Danas u vieku slobode i napredka: hoće naši narodni protivnici — crkveni i svietski, da protjeraju iz kuća božjih i posljednje ostanke naše nekadašnje slave — našu jezikovnu sveštinu — i to pod krinkom umišljenog crkvenog jedinstva. Bog im prostio!

Razni prinosi:

Bratovština hrvatskih ljudi u Istri podarili su kao „dobru ruku“: Sterk A. iz Rieke 20 kruna, dr. Čiković Ljudevit Volosko 10 kruna, Miro i Ernesta Jelušić Kastav 4 kruna, Pajalić N. Bersec 4 kruna.

Za oprost od čestitanja uplatili su „Djakom prip. družtu u Pazinu“: Viktor Tomićić Volosko 16 kruna, Kalac Anton Buzet 10 kruna, Ragnus Ante Zamask 4 kruna, Pajalić Niko Bersec 8 kruna. — Podružnici sv. Cirila i Metoda u Pazinu: Ragnus Ante Zamask 6 kruna.

Upravi „Naše Slege“ poslale te-kom mjeseca novembra predplatu u krunskoj vriednosti: T. B. Pula 3, A. P. Barkovlje 3, J. V. Krbune 13-50, L. H. Š. Zagreb 5, M. S. Kastav 10, I. M. Lindar 5, A. G. Pula 6, I. I. Gračiče 8, P. B. I. Bistrice 6, A. R. Roč 2, dr. A. G. Krk 6, I. H. J. Roč 3, A. S. Poljane 6, I. D. Beč 2-50, J. C. Buzet 2-50, J. M. Punat 6, A. L. Trst 6, F. C. Rakalj 6, dr. I. B. Krk 12, A. B. Filipani 16, dr. A. S. Volosko 18, I. Z. Sovinjak 2, K. F. Trst 24-50, B. B. Solograd 22-50, dr. S. B. Zagreb 12, A. R. Vabriga 1, A. u. C. M. Lošnj 3, N. U. Sivan 6, B. F. Susak 2, J. S. Brgdac 4, I. P. Sv. Anton 10, I. M. Juršić 3.

Za oglaसे primili: obćina Podgrad 6-88, cestni odbor Podgrad 6-72, Edo Tomaj, Zagreb 60, upr. „Edinosti“ Trst 4-30.

Te-kom mjeseca decembra u krunskoj vriednosti: I. S. Beli 7-20, I. Z. Trst 2, J. R. S. Ivanac 6, I. J. S. Matej 6, J. B. Sv. M. od Zdravja 12, M. Z. Draguč 3, dr. F. S. V. Varoš 12, M. R. Brest 4, N. G. Susak 2-10, A. P. Tribalj 20, Š. H. R. Zbandaj 3, F. I. S. Engle 9-43, D. P. Barban 12, J. L. Susak 12, M. L. Danšče 6, A. B. Borut 3, F. J. M. Lindar 6, dr. J. S. Beč 3, A. F. Vodnjan 5, A. R. Livade 3, J. K. Tinjan 4, J. R. Višnjan 20, B. S. Lubenica 12, št. Spjet 6, M. F. Slum 3, Bratovština Kastav 32, G. F. Pazin 3, F. G. Pula 12, A. Š. Dovičić 6, J. R. Mošenice 9, V. M. Mošenice 12, A. B. Kaldir 6, A. P. Mošenice 30, M. M. i M. L. 12, A. K. Barkovlje 6, S. K. A. Pazin 2, „Sloga“ Zamet 6, F. R. Zamet 5, F. D. Vranicar 30, S. pl. M. Zagreb 12, Z. G. Pula 5-30, P. B. Pula — 75, I. Z. Pula 2-50, A. A. Pula 6, I. M. Kanfanar 4, B. M. Pala 3, I. C. Pula 1, F. D. Pala 6, N. K. Pula 6, J. P. Pula 6, M. R. Pula 6, K. E. Pula 6, I. R. Pula 3, I. F. L. Pula 3, M. P. Pula 4-50, M. S. Pula 12, M. Z. Pula 5, A. B. Mänjdvorci 11-50, I. K. Pula 12, A. L. Barban 5, I. Z. Pula 10, D. S. V. Odice 6, dr. F. D. Trst 12, M. G. Kastav 27, V. J. M. Lošnj 6, I. F. Dolina 6, M. S. Sv. Matej 6, o. A. M. Krapan 6, A.

